

Krigsmaterielexporten år 2001

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2001/02:114 Redogörelse för den svenska exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2001, vilken föreslås bli lagd till handlingarna. Utskottet behandlar också de motioner som väckts med anledning av skrivelsen samt ett antal andra motioner från den allmänna motionstiden 2001/02. Motionerna rör främst förslag om striktare regler för krigsmaterielexporten, men förslag finns också om att Sverige skall arbeta för gemensamma bindande EU-regler på området.

Samtliga motioner avstyrks eller besvaras av utskottet. Till betänkandet har fogats 9 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	7
Ärendet och dess beredning.....	7
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	7
Inledning.....	7
Krigsmaterielexporten år 2001	7
Lagen om krigsmateriel	8
Riktlinjerna för krigsmaterielexport	8
Informationsverksamhet avseende exportkontroll	10
FN-registret och annan internationell rapportering om vapenöverföringar.....	10
Samarbetet inom EU på exportkontrollområdet	11
Internationella vapenembargon.....	12
Lätta vapen	13
Försvarsindustrin, exportstöd och internationellt samarbete på krigsmaterielområdet	14
Utvecklingen av internationell handel med krigsmateriel.....	14
Korruption inom internationell handel med krigsmateriel.....	15
Exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden	15
Utskottets överväganden	17
Regelverket och dess tillämpning	17
Lätta vapen	24
Krigsmaterielexport till enskilda stater och områden	25
EU:s uppförandekod och internationellt samarbete	28
Försvarsindustrins inriktning.....	30
Reservationer.....	31
1. Demokratikriterium (punkt 2).....	31
2. Följdleveranser (punkt 4).....	31
3. Export av övrig krigsmateriel (punkt 8)	32
4. Offentlig redovisning av avslagsbeslut (punkt 11)	32
5. Krigsmaterielexport till enskilda stater och områden (punkt 13).....	33
6. Internationella konventioner (punkt 14)	34
7. Försvarsmaterielsamarbetet inom EU (punkt 15)	35
8. EU-gemensamma regler för krigsmaterielexport (punkt 16)	36
9. Försvarsindustrins inriktning (punkt 19)	36
Särskilda yttranden.....	37
1. Tolkning av nuvarande regelverk (punkt 7).....	37
2. Krigsmaterielexport till enskilda stater och områden (punkt 13).....	37
3. Krigsmaterielexport till enskilda stater och områden (punkt 13).....	37
4. EU:s uppförandekod (punkt 17)	38

Bilaga

Förteckning över behandlade förslag	39
Skrivelsen.....	39
Följdmotioner.....	39
Motioner från allmänna motionstiden	42

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utredning av nuvarande regelverk

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U7 (mp) yrkandena 1 och 2 besvarad med vad utskottet anfört.

2. Demokratikriterium

Riksdagen avslår motion 2001/02:U7 yrkande 3 och motion 2001/02:U8 yrkande 8.

Reservation 1 (v, mp)

3. Mänskliga rättigheter

Riksdagen avslår motion 2001/02:Sf398 yrkande 1.

4. Följdleveranser

Riksdagen avslår motion 201/02:U7 yrkande 4 och motion 2001/02:U8 yrkande 11 samt förklarar motion 2001/02:U8 yrkandena 12 och 13 besvarad med vad utskottet anfört.

Reservation 2 (v, mp)

5. Slutanvändarkontroll

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U7 yrkande 8 besvarad med vad utskottet anfört.

6. FN:s vapenhandelsregister

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U7 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anfört.

7. Tolkning av nuvarande regelverk

Riksdagen avslår motion 2001/02:U8 yrkande 1.

8. Export av övrig krigsmateriel

Riksdagen avslår motion 2001/02:U8 yrkande 3.

Reservation 3 (v, mp)

9. Redovisningen av krigsmaterielexport

Riksdagen avslår motion 2001/02:U7 yrkande 5 och motion 2001/02:U279 yrkandena 1 och 2 samt förklarar motion 2001/02:U7 yrkande 7 besvarad med vad utskottet anfört.

10. Exportkontrollrådets verksamhet

Riksdagen avslår motion 2001/02:U7 yrkande 6.

11. Offentlig redovisning av avslagsbeslut

Riksdagen avslår motion 2001/02:U8 yrkande 4.

Reservation 4 (v, mp)

12. Lätta vapen

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U7 yrkande 11 besvarad med vad utskottet anfört.

13. Krigsmaterielexport till enskilda stater och områden

Riksdagen avslår motion 2001/02:U8 yrkandena 5, 6, 14–26 samt motion 2001/02:U345 yrkande 35.

Reservation 5 (v, mp)

14. Internationella konventioner

Riksdagen avslår motion 2001/02:U7 yrkande 10.

Reservation 6 (mp)

15. Försvarsmaterielsamarbetet inom EU

Riksdagen avslår motion 2001/02:U315 yrkande 5.

Reservation 7 (mp)

16. EU-gemensamma regler för krigsmaterielexport

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:U226 yrkandena 1 och 2 och 2001/02:U300 yrkande 16.

Reservation 8 (m)

17. EU:s uppförandekod

Riksdagen förklarar motion 2001/02:U8 yrkande 9 besvarad med vad utskottet anfört.

18. Samarbete mellan svenska företag och företag i andra EU-länder

Riksdagen avslår motion 2001/02:U8 yrkande 10.

19. Försvarsindustrins inriktning

Riksdagen avslår motion 2001/02:U8 yrkandena 2 och 7.

Reservation 9 (v)

20. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2001/02:114 Redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten år 2001 till handlingarna.

Stockholm den 21 maj 2002

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Bertil Persson (m), Sven Hulterström (s), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Holger Gustafsson (kd), Göran Lennmarker (m), Liselotte Wågö (m), Agneta Brendt (s), Marianne Jönsson (s), Murad Artin (v), Jan Erik Ågren (kd), Karin Enström (m), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp) och Birgitta Ahlqvist (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2001/02:114 Redogörelse för den svenska exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2001 samt ett antal motioner som väckts med anledning av skrivelsen och under den allmänna motionstiden 2001/02.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

Inledning

Regeringen har sedan 1985 årligen lämnat riksdagen en skrivelse med en redogörelse för den svenska krigsmaterielexporten. Med utgångspunkt från de villkor som gäller för exporten av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden är syftet att dels på ett öppet sätt redovisa det gångna årets export, dels att bidra med underlag till en bredare diskussion kring frågor relaterade till ämnet.

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för den svenska exportkontrollpolitiken och den svenska exporten av krigsmateriel under år 2001. Där redovisas även viktigare skeenden på exportkontrollområdet. Skrivelsen beskriver i korthet samarbetet inom olika internationella forum, däribland EU, kring frågor rörande såväl krigsmateriel som produkter med dubbla användningsområden samt det internationella regelverk som tillämpas på området. Beträffande exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden innehåller skrivelsen en redogörelse för den svenska lagstiftningen, som trädde i kraft den 1 januari 2001 för att komplettera den EG-förordning som antogs året dessförinnan.

Skrivelsen innehåller ett omfattande informations- och statistikmaterial.

Krigsmaterielexporten år 2001

I skrivelsen påpekas att exporten av krigsmateriel från Sverige är begränsad, varför enstaka försäljningar av större system vilka orsakar kraftiga svängningar i den årliga statistiken som inte kan förknippas med någon långsiktig trend.

Värdet av den totala fakturerade försäljningen av krigsmateriel (inom och utom riket) under år 2001 uppgick till 10 011,1 miljoner kronor, motsvarande en minskning med ca 10 % jämfört med år 2000. Värdet av exportleveranserna av krigsmateriel under år 2001 var 3 060 miljoner kronor, en minskning med 30 % jämfört med föregående år räknat i löpande priser. Exporten svarade således för drygt 30 % av försvarsindustrins totala fakturerade försälj-

ning av krigsmateriel under året. Krigsmaterielexportens andel av den totala varuexporten har under år 2001 minskat från 0,55 % till 0,4 %.

Värdet av de utförelsetillstånd som beviljats har under år 2001 ökat från föregående års 4 640 miljoner kronor till årets 23 900 miljoner kronor (en ökning med 415 %). Förklaringen till den kraftiga ökningen är de utförelsetillstånd som beviljats för exporten av stridsflygplan JAS 39 Gripen till Sydafrika samt exporten av Stridsfordon 90 till Schweiz.

Lagen om krigsmateriel

Tillverkning och utförelse av krigsmateriel regleras genom lagen (1992:1300) om krigsmateriel (ändrad senast genom SFS 2000:1248) och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel (ändrad senast genom SFS 2000:64).

Den nuvarande lagen bygger i allt väsentligt på den tidigare lagstiftningen liksom på tidigare praxis. Jämfört med denna innehåller den emellertid en vidgning av krigsmaterielbegreppet samt förenklingar, förtydliganden och moderniseringar av de bestämmelser som gäller för kontrollen över tillverkning och för utlandssamverkan avseende krigsmateriel.

Krigsmaterielagen föreskriver att krigsmateriel inte får tillverkas utan tillstånd. Även försvarsindustriell utlandssamverkan förutsätter tillstånd. Med utlandssamverkan förstås exportförsäljning eller annat tillhandahållande (bl.a. överlåtelse eller förmedling) av krigsmateriel.

Enligt lagen indelas krigsmateriel i två kategorier, krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK). Bestämmelser om vilken materiel som innefattas i de två kategorierna återfinns i krigsmaterieförordningen.

Riktlinjerna för krigsmaterielexport

Enligt 1 § andra stycket lagen (1992:1300) om krigsmateriel får tillstånd enligt lagen lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. De närmare principerna för prövningen har lagts fast i regeringens praxis och har kommit till uttryck i regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport och annan utlandssamverkan som riksdagen också ställt sig bakom.

Riktlinjerna är vägledande för Inspektionen för strategiska produkter (ISP) vid prövningen av ärenden om tillstånd enligt lagen och förordningen om krigsmateriel.

Riktlinjerna är försedda med två övergripande kriterier för när tillstånd enligt lagen kan lämnas, nämligen dels att utlandssamverkan behövs för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärd, dels att samverkan inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik. Dessa övergripande kriterier kan anses utgöra en precisering av 1 § andra stycket lagen om krigsmateriel.

I riktlinjerna preciseras också de faktorer som bör beaktas i samband med prövningen av ett enskilt ärende. Sverige är ett av få EU-länder som har en

lagstiftning som även omfattar förmedling av krigsmateriel (arms brokerage). Riktlinjerna framhåller särskilt den vikt som vid den utrikespolitiska bedömningen av varje utförselärende skall fästas vid respekten för mänskliga rättigheter i mottagarlandet. Situationen i mottagarlandet vad gäller mänskliga rättigheter skall alltid vägas in, även i de fall då det är fråga om utförsel av materiel som i sig inte kan användas för att kränka mänskliga rättigheter.

Riktlinjerna anger tre typer av ovillkorliga hinder som, om de föreligger, anses omöjliggöra export. De tre är: beslut av FN:s säkerhetsråd, internationella överenskommelser som Sverige biträtt (t.ex. EU-sanktioner) samt exportstopp som påbjuds enligt de folkrättsliga reglerna om export från neutral stat under krig.

För kategorin krigsmateriel för strid (KS) gäller att tillstånd till export inte bör ges till en stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, en stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt, en stat som har inre väpnade oroligheter eller en stat där det förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter.

För utförsel av övrig krigsmateriel (ÖK) gäller att utförseltillstånd bör beviljas till länder som inte befinner sig i väpnad konflikt med någon annan stat, som inte har inre väpnade oroligheter eller där det inte förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Risk för väpnad konflikt utgör således inte ett särskilt kriterium i bedömningen avseende utförsel av övrig krigsmateriel.

När det gäller följdleveranser anger riktlinjerna att tillstånd bör ges till utförsel av reservdelar till tidigare med vederbörligt tillstånd exporterad krigsmateriel, om inte ovillkorligt hinder möter. Detsamma bör gälla andra leveranser t.ex. av ammunition, som har samband med tidigare utförsel eller där det annars vore oskäligt att inte ge tillstånd.

När det gäller samarbete med utländsk part gäller att export till tredje land bör bedömas i enlighet med de svenska riktlinjerna om produkten har övervägande svensk identitet. Om produkten har övervägande utländsk identitet, eller om det föreligger ett starkt svenskt försvarspolitiskt intresse av samarbetet, kan samarbetslandets regler om utförsel tillämpas för export därifrån.

Inspektionen för strategiska produkter

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) inrättades den 1 februari 1996, med ansvar för den kontroll som föreskrivs i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och tillhörande förordning. Inspektionen övertog därmed ansvaret för merparten av de ärenden som tidigare beslutades av regeringen efter beredning i Krigsmaterielinspektionen (KMI) och den enhet inom Utrikesdepartementet som svarade för strategisk exportkontroll. ISP fick även ansvar för kontroll enligt lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd samt tillhörande förordning.

ISP:s verksamhetsområde har blivit allt bredare till att, utöver exportkontroll av krigsmateriel, i ökande utsträckning inkludera exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden samt uppgifter relaterade till ISP:s

funktion som ansvarig nationell myndighet för konventionen om förbud mot kemiska vapen.

ISP ansvarar således för tillstånds- och utförelsefrågor avseende såväl krigsmateriel som produkter med både civil och militär användning (produkter med dubbla användningsområden, s.k. ”dual-use produkter”).

Med syfte att uppnå ökad insyn och samråd i frågor som rör krigsmaterielexport beslutade riksdagen år 1984 att inrätta en rådgivande nämnd i krigsmaterielexportfrågor. Nämnden ombildades den 1 februari 1996 till Exportkontrollrådet i samband med skapandet av Inspektionen för strategiska produkter (ISP). Samtidigt breddades dess sammansättning för att återspegla den bredare sammansättning som Utrikesnämnden i dag har. I Exportkontrollrådet är därför samtliga riksdagspartier representerade. Rådet har 10 ledamöter. En aktuell lista på rådets ledamöter finns på ISP:s webbplats (www.isp.se).

Informationsverksamhet avseende exportkontroll

Sverige verkar internationellt för en ökad öppenhet kring handeln med krigsmateriel. Även nationellt görs ansträngningar för att sprida kunskap inom detta område. Regeringens offentligt redovisade årliga skrivelse om den svenska exporten är ett led i dess ansträngningar för ökad öppenhet. Den årliga skrivelsen publiceras på svenska och engelska och finns tillgänglig på webbplatserna www.ud.se, www.lagrummet.gov.se; www.regeringen.se samt i Rixlex (www.riksdagen.se).

Den årsrapport som upprättas inom ramen för EU:s uppförandekod för vapenexport utgör ett viktigt instrument för att öka insynen på europeisk nivå. Sverige verkar för att denna rapport kontinuerligt skall förbättras och utökas. Som ytterligare en åtgärd för att främja informationstillgången på detta område internationellt har regeringen fortsatt att bidra ekonomiskt till SIPRI:s Internet-databas (www.sipri.se) som innehåller information om nationella och internationella exportkontrollsystem samt viss statistik över innehav och export.

Att verka nationellt för spridning av kunskap om exportkontrollen, både till allmänheten och till de företag som berörs, är en viktig uppgift för Inspektionen för strategiska produkter (ISP).

FN-registret och annan internationell rapportering om vapenöverföringar

Förenta nationernas generalförsamling antog i december 1991 en resolution som anmodar medlemsländerna att till ett register årligen redovisa såväl sin import som sin export av tyngre konventionella vapen. Handeln med följande sju vapenkategorier rapporteras: stridsvagnar, pansrade stridsfordon, grovt artilleri, stridsflygplan, attackhelikoptrar, stridsfartyg och robotar/robotlavetter. I samråd med försvarets myndigheter och Inspektionen för strategiska produkter (ISP) sammanställer Utrikesdepartementet aktuella uppgifter som i enlighet med den ovannämnda resolutionen överlämnas till FN.

Drygt 90 procent av den legala världshandeln med angivna vapen omfattas av registret. Sverige deltar endast i begränsad omfattning i världshandeln med aktuella tyngre vapensystem. För år 2000, som är det senaste rapportåret, redovisade Sverige export av 40 stridsfordon CV 9030 till Norge samt ett stridsfartyg, ubåten Sjöormen, till Singapore. På importsidan rapporterade Sverige ingen införsel i någon av de sju vapenkategorierna.

Sverige fortsätter att verka aktivt för ökad rapportering till FN-registret. Dessa ansträngningar ingår som ett led i Sveriges strävan att öka den allmänna öppenheten på detta område för att därmed öka förtroendet länder emellan och förbättra informationsunderlaget för en ansvarsfull exportkontroll.

I OSSE:s (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) säkerhetsforum har de deltagande 55 länderna enats om att iaktta vissa principer vid transferringar av krigsmateriel, bl.a. att i olika former årligen utbyta information om handeln med krigsmateriel inom OSSE och att lämna uppgifter till FN-registret.

Samråd om rapporteringen till FN-registret sker sedan 1995 med övriga medlemmar av EU. I en skrivelse till FN:s generalsekreterare har EU uppmanat övriga FN-medlemmar att lämna uppgifter även om innehav och egen produktion av den krigsmateriel som omfattas av registret i syfte att göra detta mera användbart. Sverige lämnade denna typ av uppgifter till registret första gången 1997.

Som ett led i Sveriges strävan efter ökad öppenhet internationellt har sedan 1990 regeringens redogörelse till riksdagen över krigsmaterielexporten överlämnats till FN i engelsk översättning. Sedan 1996 finns uppgifter lämnade till FN-registret tillgängliga på FN:s webbplats (www.un.org).

Samarbetet inom EU på exportkontrollområdet

Krigsmaterielområdet har identifierats som ett område för samarbete inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik (GUSP).

I rådsarbetsgruppen COARM (Council Working Party on Conventional Arms Exports) diskuterar de femton medlemsstaterna regelbundet olika frågor med anknytning till handeln med krigsmateriel. Det kan exempelvis vara fråga om att utbyta information om synen på enskilda exportdestinationer, eller gemensamt diskutera hur nationella regelsystem kan vidareutvecklas för att ta hänsyn till nya förhållanden. Utöver denna arbetsgrupp finns även ad hoc-gruppen POLARM (ad hoc Working Party on a European Armaments Policy), som enligt sitt mandat från 1995 bl.a. har till uppgift att analysera alternativen för en europeisk försvarsindustripolitik och föreslå fortsatta åtgärder inom ramen för gemenskapsrätten eller EU:s regelverk.

Den gemensamma uppförandekod för vapenexport som EU:s ministerråd antog den 8 juni 1998 utgår från och preciserar ytterligare de gemensamma kriterier för krigsmaterielexport som beslutades av Europeiska rådet i Luxemburg år 1991 och i Lissabon år 1992. I koden anges ett antal kriterier som skall tillämpas vid den nationella prövningen av exportansökningar. Dessa

kriterier överensstämmer i allt väsentligt med de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport. Koden representerar en minsta gemensam nämnare på exportkontrollområdet och hindrar inte enskilda medlemsstater från att vara mer restriktiva.

Enligt uppförandekoden skall en årlig rapport sammanställas i COARM. Varje medlemsstat upprättar en rapport över sin export av krigsmateriel samt över tillämpningen av koden för året som gått. Rapporterna sammanställs av ordförandeskapet och diskuteras och antas av COARM. Enligt uppförandekodens tillämpningsbestämmelser skall EU:s medlemsstater uppmuntra andra vapenexporterande länder att ansluta sig till kodens principer. Hittills har merparten av EU:s grannländer anslutit sig till dessa, och EU och USA har genom att underteckna en gemensam deklaration år 2000 kommit överens om att i det internationella arbetet verka för ökad öppenhet och en ansvarsfull exportkontrollpolitik.

Under det första halvåret 2001 innehade Sverige ordförandeskapet i EU. Relationen med EU:s kandidatländer var en viktig fråga under det svenska ordförandeskapet. En serie möten genomfördes med dessa länder i syfte att identifiera områden där EU kan medverka till att stärka den nationella exportkontrollkapaciteten. Detta arbete resulterade bl.a. i en fortsättning på de expertseminarier som tidigare genomförts. Arbetet kommer att fortsätta under 2002.

På en rad områden fortsätter EU:s ansträngningar att söka samsyn kring exportkontrollpolitiken. Detta gäller inte minst frågan om kontroll av vapenförmedling (arms brokerage) och harmonisering av utformandet av slutanvändarintyg. Medlemsstaterna har exempelvis nu enats om ett antal riktlinjer, som den nationella lagstiftningen kan ha som utgångspunkt, för att nå en ökad kontroll av vapenförmedlingen. En målsättning med arbetet på detta område är att säkerställa att personer och organ inom EU inte skall kunna kringgå vare sig nationella embargo eller embargo fastställda av FN, EU eller OSSE.

En lista över civil materiel som kan användas för att kränka mänskliga rättigheter sammanställdes under 2000, och Europeiska kommissionen har i uppdrag att utarbeta en kontrollmekanism för denna inom ramen för första pelaren.

Internationella vapenembargon

EU:s medlemsstater iakttar fullt ut FN:s säkerhetsråds bindande beslut om vapenembargon. Säkerhetsrådets rekommendationer om restriktivitet har inte samma bindande karaktär och tillämpningen prövas därför från fall till fall. Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken i EU beslutas med enhällighet om vissa vapenembargon som går utöver vad FN:s säkerhetsråd har beslutat. Dessa är ett utslag av medlemsstaternas vilja att reagera gemensamt i olika säkerhetspolitiska frågeställningar. Ett vapenembargo beslutat av EU genomförs genom tillämpning av respektive medlemsstats nationella exportkontrollregelverk. EU upprätthöll under hela eller delar av år

2001 embargon mot Afghanistan, Bosnien och Hercegovina, Burma/Myanmar, Demokratiska Republiken Kongo, Eritrea, Etiopien, Förbundsrepubliken Jugoslavien, Irak, Kina, Liberia, Libyen, Sierra Leone och Sudan.

EU:s medlemsstater iakttog vidare även under år 2001 ett vapenembargo mot Nagorno-Karabach som 1992 beslutades av Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE).

Lätta vapen

Begreppet lätta vapen omfattar i princip handeldvapen och andra vapen som är avsedda att bäras och användas av en eller ett par personer, men någon enhetlig definition har ännu inte fastställts.

Arbetet med att förebygga och bekämpa destabiliserande ansamlingar, okontrollerad spridning och illegal handel pågår sedan flera år i olika internationella forum. Sverige verkar för att varje land skall bedriva en ansvarsfull exportpolitik på grundval av heltäckande lagar och regler, samt inrätta effektiva kontrollsystem och upprätthålla en väl fungerande administration för att kontrollera tillverkare, köpare och säljare, agenter och mellanhänder.

Sverige fäster särskild vikt vid kontrollen av vapenhandlare och vid ökad öppenhet och transparens i vapenhandeln. Den svenska lagstiftningen utgör ett av de exempel som framhålls i det internationella arbetet.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) antog i november 2000 ett dokument om lätta vapen, som innehåller normer, principer och åtgärder avseende bl.a. tillverkning och märkning av lätta vapen, registerhållning, exportkontroll och exportkriterier, transparens, säker förvaring samt överskottsmateriel.

Sverige kommer att underteckna det av FN:s generalförsamling i maj 2001 antagna juridiskt bindande FN-protokollet mot illegal tillverkning av och handel med skjutvapen m.m. (vapenprotokollet), som är det tredje tilläggsprotokollet till FN-konventionen mot gränsöverskridande organiserad brottslighet.

I juli 2001 antog FN:s konferens om illegal handel med lätta vapen ett politiskt bindande handlingsprogram för att bekämpa den illegala handeln med lätta vapen. En nationell handlingsplan för lätta vapen kommer att utarbetas under våren 2002. Denna skall ligga till grund för regeringens arbete med frågor rörande lätta vapen under de närmaste åren.

Viktiga instrument i det internationella arbetet är också EU:s program för att förebygga och bekämpa olaglig handel med konventionella vapen (1997), EU:s gemensamma åtgärd för att bekämpa destabiliserande anhopning och spridning av handeldvapen och lätta vapen (1998) samt EU:s uppförandekod för vapenexport (1998).

Försvarsindustrin, exportstöd och internationellt samarbete på krigsmaterielområdet

Ett väsentligt utökat internationellt samarbete är, enligt skrivelsen, en förutsättning för den svenska försvarsindustrins överlevnad och för Försvarsmaktens anpassningsförmåga.

Det finns flera motiv för staten att engagera sig i exportstödande verksamhet. Således bidrar exporten till att långsiktigt säkerställa en teknologisk och industriell bas för nyutveckling, men också till att vidmakthålla och vidareutveckla befintliga materielsystem. Exporten är vidare en viktig förutsättning för att stärka den inhemska industrins internationella konkurrenskraft. Det finns också ett värde i att kundbasen för materiel som används i Försvarsmakten breddas, varigenom möjligheter uppstår att dela kostnaderna för vidareutveckling, samordna utbildning och underhåll samt att utbyta erfarenheter om materiels användning. En grundläggande utgångspunkt för statens exportstöd är, självfallet, att de aktuella materielobjekten är godkända ur exportkontrollsynpunkt.

Regeringen anser i denna del, sammanfattningsvis, att exporten av väsentliga och större svenska materielsystem har fortsatt stor försvarspolitisk betydelse för Sverige. Exporten bidrar till att upprätthålla och utveckla inhemsk kompetens och kapacitet och medför vidare att den svenska försvarsindustrin uppfattas som en intressant partner i internationella samarbetsprojekt på området.

Ett ramavtal har ingåtts mellan Frankrike, Italien, Spanien, Storbritannien, Sverige och Tyskland rörande åtgärder för att underlätta omstruktureringen och driften av den europeiska försvarsindustrin. Under 2001 ratificerades detta avtal av fem av de sex staterna, med Italien som återstående stat.

I propositionen Fortsatt förnyelse av totalförsvaret (prop. 2001/02:10) underställde regeringen för riksdagens godkännande ett den 9 juni 2001 undertecknat generellt avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om stöd för industrisamarbete på försvarsmaterielområdet.

Ett alltmer tilltagande amerikanskt intresse har noterats för att underlätta förutsättningarna för ett ökat internationellt och transatlantiskt försvarsindustriellt samarbete.

Utvecklingen av internationell handel med krigsmateriel

Enligt senast tillgängliga uppgifter från SIPRI vände den tidigare nedgången i överföringarna av tyngre konventionella vapen till en liten ökning år 2001, från 15 168 miljoner US-dollar år 2000 till 16 231 miljoner US-dollar år 2001. I den lista som SIPRI årligen publicerar över exportländer avseende tyngre konventionella vapen (flygplan, krigsfartyg, artilleri, pansarfordon, missiler samt målsöknings- och radarsystem) ligger Sverige för perioden 1997–2001 på elfte plats med 1,12 % av världens totala export, som för denna period uppgick till 100 734 miljoner US-dollar. Största exportland är USA, som under samma period svarade för ca 44 % av den totala exporten, närmast

följt av Ryssland (17 %), Frankrike (10 %), Storbritannien (6,7 %) och Tyskland (4,8 %).

Korruption inom internationell handel med krigsmateriel

Sverige arbetar aktivt för att bekämpa korruption inom den internationella vapenhandeln. Som ett led i detta arbete initierade Sverige sommaren 1999 ett samarbete med den brittiska avdelningen av den internationella organisationen Transparency International. Samarbetet med bl.a. Transparency International fick under våren 2001 det officiella namnet Corruption in the Official Arms Trade (COAT). Sverige kommer att fortsätta att arbeta aktivt med denna fråga, och resultatet av detta arbete redovisas i nästa års skrivelse.

Exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden

Samarbete inom multilaterala exportkontrollarrangemang

I syfte att underlätta det internationella samarbetet för icke-spridning av massförstörelsevapen har ett trettiotal länder slutit sig samman i ett antal multilaterala exportkontrollarrangemang: Zanggerkommittén (ZC), Nuclear Suppliers' Group (NSG), Australiengruppen (AG), Missilteknologikontrollregimen (MTCR) samt Wassenaar-arrangemanget (WA). Syftet med arrangemangen är att mellan medlemmarna främja informationsutbyte angående spridningsrisker samt att identifiera varor och tekniker som kan användas för framställning av massförstörelsevapen och vars utförelse således bör kontrolleras på ett samordnat sätt.

Terroristattacker i New York och Washington den 11 september 2001 förorsakade massförstörelse utan att massförstörelsevapen i traditionell bemärkelse kom till användning. Spridningen av mjältbrandsbakterier i USA under hösten 2001 visade att biologiskt material som kan användas som biologiskt stridsmedel hade kommit i orätta händer. I ljuset av dessa händelser har samarbetet inom de multilaterala exportkontrollarrangemangen kommit att fokusera på frågan hur samarbetet skall utvecklas så att det blir än mera effektivt som instrument mot internationell terrorism.

Ett första steg i detta arbete är att explicit ange i arrangemangens grunddokument att ett av deras syften är just att bekämpa spridning av produkter med dubbla användningsområden till terrorister.

Europeiska unionens råd antog år 2000 en ny rådsförordning, (EG) nr 1334/2000 om upprättandet av en ny gemenskapsordning för kontroll av produkter och teknik med dubbla användningsområden. Till skillnad från de multilaterala exportkontrollarrangemang som tidigare nämnts, är förordningen juridiskt bindande för Sverige. Syftet har varit att så långt möjligt etablera fri rörlighet för kontrollerade produkter inom den inre marknaden samtidigt som de olika nationella systemen för kontroll av export till tredje land stärks och harmoniseras.

Förordningen förenar medlemsstaternas åtaganden inom ramen för de multilaterala exportkontrollarrangemangen med friast möjliga handel inom den inre marknaden. Med den nya förordningen infördes ett generellt gemenskapstillstånd för export av vissa produkter till vissa tredje länder. Generella tillstånd lämnades emellertid på nationell nivå redan före den nya EG-förordningens ikraftträdande. Den nya tillståndstypen har förenklat arbetet för de exporterande företagen genom att ett och samma tillstånd kan åberopas oavsett var utförelsen från EU äger rum. Det nya gemenskapstillståndet är samtidigt ett uttryck för den samsyn som råder mellan medlemsstaterna beträffande export till vissa tredje länder.

Grunden för tillståndsgivningen har underlättats genom att den nya förordningen även inkluderar gemensamma kriterier som medlemsstaterna har att beakta vid sin prövning. En gemensam kriterieuppsättning har inneburit ytterligare ett steg mot en mer harmoniserad politik på detta område och en stabilare exportkontroll i EU som helhet.

Svensk lagstiftning

Export och överföring av produkter med dubbla användningsområden är föremål för tillståndsgivning, och tillståndsgivande myndighet är Inspektionen för strategiska produkter (ISP).

Till skillnad från vad som gäller under krigsmateriellagstiftningen – där utförelstillstånd utgör undantag från ett generellt exportförbud – är förhållandet det omvända under regelverket för kontroll av produkter med dubbla användningsområden. Här är utgångspunkten den att utförelstillstånd skall ges såvida det inte strider mot utrikes- eller säkerhetsintressen såsom dessa beskrivs i EG-förordningen.

Regeringen anser att det finns fortsatta säkerhetspolitiska skäl att förhindra spridning av viss kryptoteknik till olämpliga mottagare i vissa länder. Friast möjliga handel med kryptoprodukter bör eftersträvas på EU:s inre marknad för att främja elektronisk handel och förvaltning samt IT-utvecklingen i Sverige och övriga EU.

Händelserna den 11 september 2001 har föranlett flera länder att börja granska sin politik vad gäller kryptografi. Kraven har bl.a. stärkts på att ett lands rättsvårdande organ och säkerhetsorgan skall ha möjlighet att vid brottsundersökning få tillgång till överförd information i klartext, t.ex. genom att få tillgång till använda kryptonycklar.

Regeringen har tagit initiativ till att kommissionen och medlemsstaterna skall arbeta gemensamt med frågan om elektronisk överföring och export, i syfte att främja en utveckling av nationella och likartade kontrollmekanismer. Ett viktigt skäl är att en viss grad av harmonisering minskar risken att lätttrörlig elektronisk export söker sig den "lättaste" vägen ut ur EU:s inre marknad till tredje land.

Utskottets överväganden

Regelverket och dess tillämpning

I motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 1 begärs att regelverket för krigsmaterielexport bör utredas i form av en bred och en grundlig offentlig utredning.

Utskottet har inhämtat att regeringen avser att tillsätta en utredning med uppgift att se över exportkontrollregelverket och dess tillämpning mot bakgrund av den ökade internationaliseringen av frågor rörande krigsmateriel och krigsmaterielexport. Det gäller exempelvis frågor om den gränsöverskridande konsolideringen av försvarsindustrin och EU:s gemensamma uppförandekod för vapenexport. Ramarna för den förestående översynen är ännu inte satta och inget beslut har fattats om tidpunkten för när utredningen kommer att tillsättas.

Motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 1 kan besvaras med vad som ovan anförts.

I kommittémotion 2001/02:U7 (mp) yrkande 2 föreslås en utredning om hur riktlinjerna för krigsmaterielexport kan göras lagligt bindande.

Utskottet framhåller att beslut som rör export av krigsmateriel är politiska beslut, där utrikes- och säkerhetspolitiska avvägningar – som är svåra att reglera genom lagstiftning – måste göras. Den flexibilitet som det nuvarande systemet ger är, enligt utskottets mening, nödvändig för att en restriktiv politik skall kunna föras i balansgången mellan behovet av export och ett totalt förbud. Något behov av den föreslagna utredningen kan därför inte anses föreligga, enligt utskottets mening.

Utskottet avstyrker därmed motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 2.

I kommittémotion 2001/02:U7 (mp) yrkande 3 och i partimotion 2001/02:U8 (v) yrkande 8 föreslås att det i riktlinjerna införs ett särskilt demokratikriterium.

Utskottet noterar att det i betänkande 2000/01:UU14 haft anledning att behandla ett likalydande yrkande och därvid anför följande:

Utskottet konstaterar att huvudregeln vad gäller riktlinjerna för svensk krigsmaterielexport är att en helhetsbedömning skall göras som omfattar alla relevanta faktorer. I underlaget för denna helhetsbedömning ingår alltid en redovisning av den politiska situationen i mottagarlandet, bl.a. styrelseskick men också situationen vad gäller pressfrihet, yttrandefrihet, den politiska oppositionens ställning och andra faktorer. Eftersom dessa faktorer vägs in i den totala bedömningen är sannolikheten liten att tillstånd för export av krigsmateriel till diktaturer beviljas.

Utskottet anser att frågan om huruvida ett demokratikriterium bör införas vad avser riktlinjerna för krigsmaterielexport bör behandlas vid en framtida utvärdering av regelverket för svensk krigsmaterielexport. Regeringen har aviserat att den kommer att ta initiativ till en sådan översyn.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:U16 (v) yrkande 5.

Utskottet håller fast vid denna uppfattning av avstyrker därmed motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 3 och motion 2001/02:U8 (v) yrkande 8.

Sverige bidrar mycket aktivt till att människor tvingas fly genom att exportera vapen till länder som kränker grundläggande mänskliga rättigheter. Sådan vapenexport måste omedelbart upphöra, krävs det i partimotion 2001/02:Sf398 (v) yrkande 1.

Utskottet konstaterar att enligt lagen om krigsmateriel får tillstånd för utlandssamverkan (däribland export) endast beviljas om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. De närmare principerna för tillståndsgivningen har lagts fast i regeringens riktlinjer, som riksdagen också ställt sig bakom. Riktlinjerna uttolkas med brett parlamentariskt stöd och är vägledande för ISP vid prövning av tillståndsärenden. Det har ansetts viktigt att nå en bred parlamentarisk uppslutning kring den svenska krigsmaterielexporten genom att ge riksdagspartierna insyn och medinflytande i de beslut som fattas. Detta främjar kontinuitet och långsiktighet i den förda politiken. I Exportkontrollrådet, med representanter för samtliga riksdagspartier, ges ledamöterna full insyn i handläggningen av utförelsärenden och medinflytande innan viktigare beslut fattas.

Vid varje tillståndsärende skall en helhetsbedömning göras och alla för ärendet betydelsefulla omständigheter beaktas. Riktlinjerna framhåller den särskilda vikt som vid bedömningen av varje utförelsärende skall fästas vid respekten för mänskliga rättigheter i mottagarlandet. Utförelsetillstånd för nya leveranser bör enligt riktlinjerna inte lämnas om det avser en stat där omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer.

Riktlinjernas skrivningar om respekten för de mänskliga rättigheterna fick en mer framträdande plats än tidigare i och med 1992 års lagstiftning. Detta visar den vikt statsmakterna lägger vid just detta kriterium. Även internationellt, i den europeiska uppförandekoden, intar kriteriet om de mänskliga rättigheterna en framträdande plats.

Varje utförelsärende prövas individuellt med utgångspunkt i överenskomna riktlinjer. Riktlinjerna är till sin karaktär ett balansinstrument där också faktorer som talar för export vägs in (exempelvis försvarets behov och Sveriges trovärdighet som leverantör). Inget av kriterierna, förutom de tre s.k. ovillkorliga hindren: beslut av FN:s säkerhetsråd, internationella överenskommelser som Sverige biträtt samt de neutralrättsliga reglerna i Haagkonventionerna, har en direkt förbudseffekt.

Utskottet avstyrker därmed motion 2001/02:Sf398 (v) yrkande 1.

I kommittémotion 2001/02:U7 (mp) yrkande 4 och i partimotion 2001/02:U8 (v) yrkande 11 krävs att samma regler för krigsmaterielexport som finns för nya leveranser också skall gälla för följdleveranser.

Utskottet erinrar om att likalydande yrkande besvarats med följande i betänkande 2000/01:UU14:

Beslut om utförelsetillstånd fattas alltid i enlighet med en strikt tillämpning av de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport. Enligt dessa riktlinjer *bör* dock tillstånd ges till utförelse av materiel som har samband

med tidigare exportaffärer, s.k. följdleveranser. Reglerna om följdleveranser har sin grund i att Sverige, för att export över huvud taget skall vara möjlig, måste värna om sin trovärdighet som leverantör.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:U16 (v) yrkande 10.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 4 och motion 2001/02:U8 (v) yrkande 11.

I partimotion 2001/02:U8 (v) yrkande 12 krävs att det i riktlinjerna också införs en särskild paragraf eller formulering om att det inte finns någon given rätt för en köpare av svensk krigsmateriel att erhålla följdleveranser.

Utskottet konstaterar att ett med yrkande 12 likalydande yrkande besvarats med följande i betänkande 2000/01:UU14:

Utskottet menar att det är av stor vikt att den politik som bedrivs avseende krigsmaterielexport präglas av långsiktighet. Reglerna om följdleveranser är en naturlig del i denna politik. Det innebär att en särskilt noggrann prövning sker av export till länder dit export av svensk krigsmateriel tidigare inte har ägt rum, men att en stat som har köpt ett större system av en svensk leverantör måste kunna lita på att det kommer att vara möjligt att i framtiden erhålla erforderliga följdleveranser. Detta krav ställer även den svenska försvarsmakten vid import av utländsk krigsmateriel. Det framgår dock klart av riktlinjerna att ingen export skall ske, inte heller följdleveranser, då ett s.k. ovillkorligt hinder har inträtt. Ett sådant hinder är beslut i FN:s säkerhetsråd om vapenembargo. Det finns således ingen given rätt för en köpare av svensk krigsmateriel att erhålla följdleveranser. Utskottet anser därför att den föreslagna särskilda paragrafen knappast är motiverad, givet riktlinjernas huvudinriktning.

Endast materiel som har samband med tidigare leveranser faller under de särskilda reglerna om följdleveranser. Detta samband prövas omsorgsfullt från fall till fall. Hela system kan betraktas som följdleveranser om det kan visas att särskilda omständigheter föreligger som medför att kraven på långsiktighet får anses väga särskilt tungt. Bedömningen görs dock i en restriktiv anda.

Motion 2000/01:U16 (v) yrkande 11 kan besvaras med vad utskottet anfört.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och besvarar därmed motion 2001/02:U8 (v) yrkande 12.

Förutsatt att ovannämnda yrkande 12 skulle avslås föreslås i motion 2001/02:U8 (v) yrkande 13 en återgång till den tidigare definitionen av begreppet följdleveranser, som inte medför så vida tolkningsmöjligheter som den nuvarande definitionen.

Utskottet har i betänkande 2000/01:UU14 även besvarat ett med yrkande 13 likalydande yrkande med följande:

Utskottet konstaterar att det varken i dag eller tidigare ges någon definition av begreppet följdleveranser i riktlinjerna. Det är genom den fortlöpande bedömningen av enskilda exportärenden som begreppet konkreti-

serats. Grundläggande är i samtliga fall dock leveransens organiska samband med tidigare medgiven leverans.

I det betänkande om följdleveranser som avgavs av Utredningen om följdleveranser vid krigsmaterielexport (SOU 1999:38) konstateras att begreppet inte täcker en tydligt avgränsad kategori ärenden samt att en absolut avgränsning av följdleveransbegreppet inte var möjlig till följd av den mångfald situationer som alla bedömdes ha ett samband med syftet med följdleveransbegreppet.

Motion 2000/01:U16 (v) yrkande 12 kan besvaras med vad utskottet anfört.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och besvarar därmed motion 2001/02:U8 (v) yrkande 13.

I kommittémotion 2001/02:U7 (mp) yrkande 8 framhålls att den svenska slutanvändarkontrollen bör göras mer långtgående och omfattande. Svenska myndigheter bör löpande inkräva bevis från mottagarländer att krigsmateriel ej otillbörligen har vidareexporterats.

Utskottet finner att Sverige har ett mycket väl utvecklat system när det gäller krav på slutanvändarintyg. Regeringen verkar även internationellt, bl.a. inom EU, för att öka användningen av detta och andra instrument som ger en bättre kontroll över krigsmaterielexporten. ISP gör i varje enskilt ärende en bedömning av vilken typ av slutanvändarintyg som är lämpligt att använda i det aktuella fallet.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U7 yrkande 8 kan besvaras.

I kommittémotion 2001/02:U7 (mp) yrkande 9 anses att rapportering till FN:s vapenhandelsregister skall vara ett krav för att få importera krigsmateriel från Sverige.

Utskottet har inhämtat att varje ärende avseende export av krigsmateriel prövas individuellt av Inspektionen för strategiska produkter i enlighet med den svenska krigsmaterielagstiftningen och riktlinjerna för krigsmaterielexporten. Riktlinjerna, som riksdagen ställt sig bakom, har lagts fast av regeringen.

Varje utförelse prövas individuellt med utgångspunkt i överenskomna riktlinjer. Vid varje tillståndsärende skall en helhetsbedömning göras och alla för ärendet betydelsefulla omständigheter beaktas. Enligt riktlinjerna finns det endast tre s.k. ovillkorliga hinder, som omöjliggör svensk export, nämligen beslut av FN:s säkerhetsråd, internationella överenskommelser som Sverige biträtt samt de neutralrättsliga reglerna i Haagkonventionerna.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 9 kan besvaras.

I partimotion 2001/02:U8 (v) yrkande 1 pläderas för att den nuvarande lagstiftningen för krigsmaterielexport bör tolkas korrekt och därmed mer restriktivt än vad som hittills varit fallet.

Utskottet hänvisar till vad det anfört med anledning av en motion med samma ordalydelse i betänkande 2000/01:UU14:

Utskottet konstaterar att bedömningsgrunderna för exportbeslut återfinns i de parlamentariskt förankrade riktlinjerna för krigsmaterielexport. Tillämpningen av dessa riktlinjer sker under former som ger riksdagspartier- na insyn och ett centralt inflytande genom deras representanter i det parlamentariskt sammansatta Exportkontrollrådet. Utskottet anser att denna modell är lämplig för att uppnå en ansvarsfull och långsiktig politik på exportkontrollområdet och fäster stor vikt vid att denna arbetsform bi- behålls. Utskottet anser att det inte här finns anledning att ha synpunkter på tillämpningen av regelverket.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:U16 (v) yrkande 1.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motion 2001/02:U8 (v) yrkande 1.

I motion 2001/02:U8 (v) yrkande 3 krävs att samma riktlinjer som gäller för krigsmateriel för strid (KS) också skall tillämpas för övrig krigsmateriel (ÖK).

Utskottet har behandlat ett likalydande yrkande i betänkande 2000/01:UU14 och därvid anför:

Utskottet konstaterar att en stor del av den materiel som i dag klassas som övrig krigsmateriel (ÖK) inte betraktades som krigsmateriel i Sverige innan den nuvarande lagen om krigsmateriel trädde i kraft 1992 och omfattades således tidigare inte av exportkontroll. Begreppet övrig krigsmate- riel omfattar materiel som minröjningsutrustning, radar, spaningsutrust- ning, skyddsmateriel, bärgningsfordon och programvara. Inom kategorin krigsmateriel för strid (KS) faller vapen med förstörelsebringande verkan, bl.a. automatkarbiner och kulsprutor, haubitsar och granatkastare, missi- ler, stridsfordon m.m.

Breddningen av krigsmaterielbegreppet var så omfattande att exporten i värdetermer fördubblades. För att undvika en alltför kraftig påverkan på tidigare civil handel omfattas ÖK-kategorin, som även har civila använd- ningsområden, av något mindre restriktiva regler jämfört med ”tradition- ell” krigsmateriel. Breddningen innebar att tidigare civil handel stoppa- des i inte oväsentlig omfattning, t.ex. till länder som inte uppfyllde rikt- linjernas MR-krav.

Kontrollen över exporten av krigsmateriel från Sverige omfattar ett mycket brett spektrum av materiel med sinsemellan vitt skilda egenskaper. Utskottet anser att det är relevant att i prövningen av enskilda export- affärer kunna göra skilda bedömningar beroende på vilka egenskaper ma- terielen har. Riktlinjerna ger uttryck för detta synsätt genom att uppställa delvis skilda kriterier för export av KS respektive ÖK.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:U16 (v) yrkande 3.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motion 2001/02:U8 yrkande 3.

I motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 5 krävs en öppnare redovisning av rege- ringen om svensk krigsmaterielexport. Det gäller särskilt redovisningen av företag, statistik för följdleveranser och information om vad slags köpare varje affär avser. I samma motion, yrkande 7, föreslås en utredning om hur information om krigsmaterielexport och utförseltillstånd skall kunna redovi- sas mer löpande. Beviljade utförseltillstånd skulle exempelvis kunna redovi- sas på Internet omgående efter beslut.

Utskottet konstaterar att krigsmaterielområdet omfattas av viss sekretess av hänsyn dels till att vår export är mottagarlandets försvarshemligheter, dels till sekretesslagens bestämmelser om kommersiell respektive utrikes sekretess. Regeringen har enligt utskottets mening verkat för stor grad av öppenhet kring den svenska krigsmaterieexporten genom inrättandet av Exportkontrollrådet, den årliga skrivelsen till riksdagen och andra allmänna informationsinsatser. Regeringen prövar kontinuerligt tidigare ställningstaganden för att avgöra huruvida nya uppgifter kan offentliggöras bl.a. mot bakgrund av den ökade internationella öppenheten på området.

Öppenheten kring den svenska krigsmaterieexporten är stor. Utöver den offentliga rapportering som ges i den årliga skrivelsen ges i Exportkontrollrådet representanter för samtliga riksdagspartier full insyn i handläggningen av utförelseärenden för exportförsäljning och medinflytande innan viktigare beslut fattas. Exportkontrollrådet utgör vid en internationell jämförelse ett unikt inslag genom vilket parlamentariskt inflytande och kontinuitet i den förda politiken tillförsäkras.

I regeringens årliga skrivelse till riksdagen redovisas statistik om de tillstånd som beviljats för framtida utförelse av krigsmateriel. Detta innebär att riksdag och allmänhet ges kännedom om till vilka destinationer krigsmateriel av olika slag har beviljats innan de faktiska leveranserna äger rum. Därtill ges ledamöterna i Exportkontrollrådet full insyn i samtliga utförelseärenden och erhåller sålunda information i god tid innan den faktiska exporten äger rum.

Enligt vad utskottet inhämtat avser regeringen att kontinuerligt se över den offentliga redovisning som ges av den svenska krigsmaterieexporten i syfte att ta ställning till hur denna kan förbättras mot bakgrund av bl.a. den internationella utvecklingen på området samt den tekniska utvecklingen och med hänsyn tagen till befintliga resurser.

Utskottet avstyrker därmed motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 5 och anser att motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 7 kan besvaras med vad som ovan anförts.

I motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 6 ges förslag om hur Exportkontrollrådets verksamhet kan göras mer offentlig. Bland annat föreslås att det i en regeringsskrivelse redovisas hur ledamöterna röstat. Adressuppgifter om ledamöterna bör också finnas lätt tillgängliga liksom datum för kommande möten och sekretessrensade ärendeförteckningar. Därutöver bör rådets protokoll offentliggöras.

Utskottet framhåller att krigsmaterielområdet omfattas av viss sekretess av hänsyn dels till mottagarlandets försvarsintressen, dels till sekretesslagens bestämmelser om kommersiell respektive utrikes sekretess. Med beaktande av detta har statsmakterna sökt åstadkomma så mycket öppenhet som möjligt kring den svenska krigsmaterieexporten, inte minst genom Exportkontrollrådet, som vid en internationell jämförelse utgör ett unikt inslag för parlamentarisk insyn och medinflytande.

Beträffande motionärernas förslag i syfte att öka öppenheten kring Exportkontrollrådets verksamhet konstaterar utskottet att det på ISP:s websida finns uppgifter om namnen på Exportkontrollrådets ledamöter, tillsammans

med partitillhörighet och notering om ledamoten är medlem av riksdagen. Ledamöterna i rådet är underkastade samma sekretessbestämmelser som ISP:s tjänstemän. Ledamöterna i rådet har i uppgift att vägleda ISP:s generaldirektör så att myndigheten kan fatta beslut som står i samklang med de av riksdagen fastlagda riktlinjerna.

Det finns redan i dag möjlighet att begära ut sekretessrensade handlingar från EKR:s möten. Rådets ärendeförteckningar och protokoll är allmänna handlingar och kan således begäras ut av allmänhet och övriga intressenter. Innan dokumenten lämnas ut sekretessprövas de. Då krigsmaterielområdet och EKR:s diskussioner berör kommersiellt känslig information, försvarshemligheter och utrikes- och säkerhetspolitiska frågor som omfattas av sekretess, blir den information som efter sekretessprövning kan lämnas ut emellertid begränsad.

Utskottet avstyrker därmed motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 6.

I motion 2001/02:U8 (v) yrkande 4 föreslås att Sverige i likhet med Nederländerna och Storbritannien offentligt – i enlighet med EU:s uppförandekod bör redovisa vilka utförseltillstånd som avslagits.

Utskottet har behandlat ett liknande yrkande i betänkande 2001/02:U14 och då anfört följande:

Avslagsbesluten på licensansökningar skall enligt EU:s uppförandekod meddelas till regeringarna i de andra medlemsländerna, men besluten behövs inte offentliggöras. Formella avslagsbeslut fattas praktiskt taget aldrig i Sverige, eftersom negativa besked normalt meddelas till företagen och Exportkontrollrådet på ett mycket tidigare stadium, genom informella s.k. förhandsbesked, eller muntligt i kontakten mellan licensmyndigheten och företaget.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:U16 (v) yrkande 4.

Utskottet vidhåller sin uppfattning och avstyrker därmed motion 2001/02:U8 (v) yrkande 4.

I den enskilda motionen 2001/02:U279 (mp) krävs att Inspektionen för strategiska produkter skall redovisa beviljade utförseltillstånd snarast möjligt efter beslut (yrkande 1) och faktisk export av krigsmateriel snarast möjligt efter det att exporten har skett (yrkande 2).

Utskottet konstaterar att Sverige år 1985 blev första land – och länge också var ensamt – i Europa om att regelbundet offentliggöra uppgifter om krigsmaterielexporten. Många länder har nu följt det svenska exemplet och rapporterar årligen om landets export. Utskottet noterar även att regeringen har som mål att visa största möjliga öppenhet i redovisningen av krigsmaterielexporten. Enligt vad utskottet inhämtat vill regeringen söka förbättra redogörelsen om den svenska krigsmaterielexporten och har kontinuerligt prövat tidigare ställningstaganden för att avgöra huruvida nya uppgifter kan offentliggöras. Mot bakgrund av den ökade internationella öppenheten har regeringen bedömt det möjligt att utvidga redovisningen i den årliga skrivelsen; i år redovisas t.ex. för första gången det samlade värdet av de beviljade utförseltillstånden per mottagarland.

Öppenheten kring den svenska krigsmaterielexporten är enligt utskottets mening stor. Utöver den offentliga rapportering som ges i den årliga skrivelsen ges i Exportkontrollrådet representanter för samtliga riksdagspartier full insyn i handläggningen av utförelseärenden för exportförsäljning och medinflytande innan viktigare beslut fattas. Exportkontrollrådet utgör vid en internationell jämförelse ett unikt inslag genom vilket parlamentariskt inflytande och kontinuitet i den förda politiken tillförsäkras.

I regeringens årliga skrivelse till riksdagen redovisas statistik om de tillstånd som beviljats för framtida utförelse av krigsmateriel. Detta innebär att riksdag och allmänhet ges kännedom om till vilka destinationer krigsmateriel av olika slag har beviljats innan de faktiska leveranserna äger rum. Därtill ges ledamöterna i Exportkontrollrådet full insyn i samtliga utförelseärenden och erhåller sålunda information i god tid innan den faktiska exporten äger rum.

Utskottet har vidare inhämtat att regeringen avser att kontinuerligt se över den offentliga redovisning som ges av den svenska krigsmaterielexporten i syfte att ta ställning till hur denna kan förbättras mot bakgrund av bl.a. den internationella utvecklingen på området samt den tekniska utvecklingen.

Med vad som ovan anförts avstyrker utskottet motion 2001/02:U279 (mp) yrkandena 1 och 2.

Lätta vapen

Vid FN:s konferens mot illegal handel med lätta vapen i juli 2001 antogs ett handlingsprogram för att förhindra och bekämpa den illegala handeln med lätta vapen. Tillsammans med EU och i kraft av EU-ordförandeskapet spelade Sverige en mycket aktiv roll i förhandlingarna om detta handlingsprogram.

Syftet med programmet är att försöka etablera konkreta åtaganden avseende bl.a. kontroll av import och export av vapen, reduktion av antalet överskottsvapen, förbättrade system för märkning, förvaring, registrering och spårning av lätta vapen, ökad kontroll över vapenhandlare, internationellt samarbete och bistånd till insatser i utsatta länder i deras kamp mot lätta vapen.

I januari 2002 genomfördes i Tokyo den första uppföljningskonferensen på internationell nivå, där syftet var att diskutera resultatet av FN-konferensen år 2001 och implementeringen av handlingsprogrammet. Under de närmaste åren kommer frågan att diskuteras vid flera ytterligare möten, och en ny uppföljningskonferens i FN:s regi skall äga rum år 2006.

Såväl Sverige som EU avsätter resurser till konkreta projekt som bl.a. syftar till insamling och förstöring av lätta vapen, kapacitetssuppleering för lagstiftning, gränskontroll m.m.

Utskottet fäster stor vikt vid uppföljningen av handlingsprogrammet, som även uppmärksammas inom riksdagen. Exempelvis har ett samarbete inletts mellan parlamentariker från Sverige, Spanien och Centralamerika, regeringsrepresentanter, Kristna Fredsrörelsen och FN. Ett särskilt projekt har startats med ekonomiskt stöd från Sida. Seminarier med deltagare från bl.a. riksdagen

har hållits i Stockholm i november 2000, Nicaragua i april 2001 och Costa Rica i maj 2002. Till september 2002 planeras en fortsättning i Spanien. Syftet är att på regional nivå i Centralamerika försöka uppnå konkreta resultat i enlighet med FN:s målsättning. Genom utbyte av erfarenheter och idéer länder emellan finns förhoppningar om att såväl kunna begränsa innehavet och illegal handel som att minska våldet relaterat till dessa vapen.

I kommittémotion 2001/02:U7 (mp) yrkande 11 föreslås en utredning om hur den svenska exporten av lätta vapen kan göras mer restriktiv samt hur informationen om sådan export kan göras mer tillgänglig.

Utskottet konstaterar att det av skrivelsen (s. 48) framgår att finkalibriga militära eldhandvapen – den i sammanhanget viktigaste delen av begreppet lätta vapen – spelar en mycket begränsad roll i den svenska krigsmaterielexporten. Värdet av exporten av KS1 –finkalibriga eldrörsvapen – var förra året, liksom år 2000 och år 1999, 0 kr. Värdet av exporten av ÖK21 – finkalibriga eldrörsvapen – minskade till endast 5 miljoner kronor förra året. Dessa leveranser gällde jakt- och sportskyttevapen. Även utförelse av sådana vapen är tillståndspliktig i syfte att minska risken för att sådana vapen används för militära ändamål.

Utskottet konstaterar att Sverige fäster stor vikt vid kontrollen av vapenhandlare och vid ökad öppenhet och transparens i vapenhandeln. Den svenska lagstiftningen kontrollerar när personer och företag agerar som förmedlare i vapentransaktioner och utgör ett exempel som framhålls i det internationella arbetet för att förhindra okontrollerad spridning av lätta vapen.

Sverige deltar aktivt i de internationella ansträngningar som görs beträffande ökad transparens kring handeln med lätta vapen (inom bl.a. OSSE och FN).

Genom att arbeta för ökad internationell öppenhet på området ökar möjligheterna för Sverige att offentliggöra mer detaljerad information om den egna handeln med lätta vapen. Frågan om detaljnivån på redovisningen av exporten av lätta vapen är en av de frågor som kommer att ses över i arbetet med kommande skrivelser till riksdagen för att avgöra om ytterligare information kan lämnas ut.

Mer detaljerade former av redovisning måste dock noga övervägas. Hittills har kommersiella och utrikespolitiska överväganden gjort att någon mer detaljerad information än den som finns i skrivelsen till riksdagen inte har offentliggjorts.

Därmed anser utskottet att motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 11 kan besvaras.

Krigsmaterielexport till enskilda stater och områden

I partimotion 2001/02:U8 (v) yrkandena 14–26 föreslås att krigsmaterielexporten upphör till Mellanöstern, Saudiarabien, Oman, Bahrein, Förenade Arabemiraten, Turkiet, Indien, Pakistan, Brasilien, Singapore, Malaysia, Kroatien och Slovenien. I kommittémotion 2001/02:U345 (fp) yrkande 35

krävs att EU skall upprätthålla sitt förbud från september 1999 mot vapenexport till Indonesien.

Utskottet erinrar om att det i betänkande 2000/01:UU14 framhållit bl.a. följande med anledning av ett antal liknande yrkanden:

Utskottet gör med anledning av dessa motionsyrkanden följande bedömning. Det gällande regelsystemet avseende utlandssamverkan på krigsmaterielområdet syftar till att så långt möjligt uppnå politiskt samförstånd i dessa, många gånger svåra, avvägningsfrågor. Alla principiellt viktiga ärenden föreläggs Exportkontrollrådet och kan också bli föremål för diskussion i Utrikesnämnden. Enligt gällande lag och riktlinjer är det i sista hand regeringen som har att ta ställning till frågor rörande tillstånd för export av krigsmateriel. Regeringen har också det politiska ansvaret för tillämpningen av riktlinjerna.

För prövning av ansökningar om utförseltillstånd tillämpas det restriktiva svenska regelverket på området. Den senaste lagen om krigsmateriel trädde i kraft den 1 januari 1993 (1992:1300 och senaste omtryck i SFS 1997:689 med nu gällande lagtext efter organisationsförändringar) efter beslut av riksdagen hösten 1992 och bildar, tillsammans med de riktlinjer som finns på området, ramen för regelverket. Varje ansökan prövas individuellt. En uttalad preferens för tillstånd finns för leveranser till övriga Norden och alliansfria länder i Europa. Någon formell uppdelning i tillåtna eller förbjudna länder finns inte. Förbud mot utförsel gäller däremot när ovillkorliga hinder, i första hand i form av FN-sanktioner eller EU-embargon, föreligger. Utskottet menar att en internationellt samordnad restriktivitet vad gäller vapenexport är en effektiv fredsfrämjande åtgärd och konstaterar att regeringen sedan lång tid arbetar inom EU och andra internationella forum för att åstadkomma en ökad restriktivitet vad gäller krigsmaterielexport.

Mottagarländernas respekt för de mänskliga rättigheterna är ett viktigt rekvisit vid bedömningen av tillståndsgivningen för svensk krigsmaterielexport. Utförseltillstånd för nya leveranser av krigsmateriel bör enligt riktlinjerna inte lämnas avseende stater där omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer. Utskottet har tidigare uttalat, senast i betänkande 1999/2000:UU12, att regeringen vid en utvärdering och översyn av krigsmateriellagstiftningen och riktlinjerna samt tillämpningen av desamma skall fästa särskilt stor vikt vid MR-frågorna. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Utskottet har i tidigare betänkanden ansett att riksdagen inte bör fatta beslut i förvaltningsangelägenheter som enligt författning ankommer på regeringen, domstolar eller andra myndigheter.

Utskottet har, i betänkande 1999/2000:UU12, kommit till slutsatsen att riksdagen inte bör göra något särskilt tillkännagivande beträffande ett vapenembargo gentemot enskilda länder. Denna utskottets bedömning kvarstår. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla vikten av utskottets årligen återkommande betänkanden med landspecifika bedömningar rörande respekten för de mänskliga rättigheterna. Utskottet utgår från att regeringen vid sina ställningstaganden rörande utförseltillstånd och annan tillståndspliktig utlandssamverkan noga beaktar vad utskottet därvid anför.

Varje ärende avseende export av krigsmateriel skall prövas individuellt av Inspektionen för strategiska produkter i enlighet med det svenska regelverket och de sedan länge tillämpade och av riksdagen fastlagda

riktlinjerna för krigsmaterielexport. Principiellt viktiga ärenden behandlas också i Exportkontrollrådet där samtliga riksdagspartier är representerade. Den parlamentariska insynen i arbetet är därmed väl tillgodosedd. Det svenska regelsystemet syftar också till att så långt möjligt uppnå politiskt samförstånd när det gäller exportärenden.

Förbud mot utförsel gäller när s.k. ovillkorliga hinder föreligger, exempelvis ett beslut om vapenembargo i FN. I det svenska regelverket finns inte utrymme för någon annan formell uppdelning i tillåtna eller förbjudna länder.

Utskottet avstyrker därmed motionerna 2000/01:U16 (v) yrkandena 13 och 14, 2000/01:U616 (v) yrkandena 1 och 2 och 2000/01:U633 (fp) yrkande 2.

Utskottet finner det ovan anförda tillämpligt också på de nu aktuella yrkandena och avstyrker därmed motion 2001/02:U8 (v) yrkandena 14–26 samt motion 2001/02:U345 (fp) yrkande 35.

I motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 10 krävs att krigsmaterielexport till länder som ej ratificerat viktiga internationella konventioner bör behandlas i mycket restriktiv anda.

Utskottet konstaterar att varje ärende avseende export av krigsmateriel prövas individuellt av Inspektionen för strategiska produkter i enlighet med den svenska krigsmateriellagstiftningen och riktlinjerna för krigsmaterieexporten. Riktlinjerna, som riksdagen ställt sig bakom, har lagts fast av regeringen.

Varje utförselärende prövas individuellt med utgångspunkt i överenskomna riktlinjer. Vid varje tillståndsärende skall en helhetsbedömning göras och alla för ärendet betydelsefulla omständigheter beaktas. Enligt riktlinjerna finns det endast tre s.k. ovillkorliga hinder som omöjliggör svensk export, nämligen beslut av FN:s säkerhetsråd, internationella överenskommelser som Sverige biträtt samt de neutralrättsliga reglerna i Haagkonventionerna. Riktlinjerna framhåller den särskilda vikt som vid bedömningen av varje utförsel ärende skall fästas vid respekten för mänskliga rättigheter i mottagarlandet.

Därmed avstyrks motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 10.

I motion 2001/02:U8 (v) yrkande 5 begärs en kompletterande regeringsskrivelse angående lastbilsexporten till Israel. Lastbilarna borde, enligt motionen, rimligen klassas som produkter med dubbla användningsområden och som sådana redovisas i redogörelsen för beviljade utförseltillstånd. I samma motion, yrkande 6, krävs också att leveranserna av dessa lastbilar till Israel omedelbart avbryts.

Utskottet har inhämtat att de lastbilshytter som tillverkas vid Volvo Lastvagnar i Umeå och exporteras för montage på chassi till USA för vidare leverans till bl.a. Israel utgör civila produkter. Efter att ISP på förfrågan erhållit en teknisk specifikation av hytterna från Volvo har myndigheten kunnat konstatera att det inte rör sig om krigsmateriel utan om civilt materiel. Volvo är inte skyldigt att ansöka om tillstånd för att få exportera de civila produkterna (hytterna) från Sverige.

Därmed avstyrks motion 2001/02:U8 (v) yrkandena 5 och 6.

EU:s uppförandekod och internationellt samarbete

I partimotion 2001/02:U315 (mp) yrkande 5 framhålls att det parallellt med EU:s militarisering pågår samarbete på krigsmaterielområdet som påvekar Sveriges självständiga beslutsfattande och militära alliansfrihet. Den utvecklingen är farlig, enligt Miljöpartiet, som anser att den svenska vapenexporten bör inskränkas i stället för att luckras upp.

Utskottet konstaterar med hänvisning till vad som sägs i skrivelsen under kapitel 13 *Försvarsindustrin, exportstöd och internationellt samarbete på krigsmaterielområdet* att ett väsentligt utökat internationellt samarbete är en viktig förutsättning för den svenska försvarsindustrins överlevnad och för Försvarsmaktens anpassningsförmåga. Även om en inhemsk försvarsindustri inte längre kan upprätthållas på samma sätt som tidigare är det, enligt utskottets mening, av stor vikt för Sverige att bibehålla kvalificerad teknisk kompetens på området och att säkerställa en betryggande materielförsörjning som en förutsättning för att vi skall kunna upprätthålla vår militära alliansfrihet. En omstrukturering på europeisk nivå underlättar en minskning av rådande överkapacitet inom europeisk försvarsindustri, vilket i sin tur minskar trycket att exportera för att kompensera bortfallet av lokala beställningar. Detta måste enligt utskottets mening anses vara en i sig eftersträfvärd effekt.

Sverige deltar i det s.k. Letter of Intent (LOI)-initiativet som ratificerats i Frankrike, Spanien, Storbritannien, Sverige och Tyskland. Italien förväntas ratificera avtalet i år. Detta arbete syftar till att identifiera och vidta åtgärder för att underlätta försvarsindustriellt samarbete över gränserna. Bland de områden som diskuteras återfinns exportkontrollprocedurer. Vidare fortsätter Sverige att aktivt delta i arbetet inom ramen för den gemensamma uppförandekod för vapenexport som Europeiska unionen antog den 8 juni 1998. Båda dessa aktiviteter är exempel på processer som över tiden kommer att leda till ett gradvis närmande mellan EU-ländernas politik på exportkontrollområdet och en ökad grad av restriktivitet och ansvarstagande i Europa som helhet.

Enligt vad utskottet inhämtat är det en utgångspunkt för Sveriges fortsatta arbete på detta område att det ökade internationella samarbetet skall rymmas inom ramen för gällande svenska riktlinjer. Samtidigt fäster utskottet också stor vikt vid att en samsyn avseende exportpolitiken växer fram i Europa. En sådan samsyn borde, enligt utskottets mening, kunna befrämja en europeisk vapenexportpolitik som i stor utsträckning baseras på ett restriktivt synsätt av det slag som Sverige redan har.

Utskottet avstyrker därmed motion 2001/02:U315 (mp) yrkande 5.

I kommittémotion 2001/02:U226 (m) yrkandena 1 och 2 samt partimotion 2001/02:U300 (m) yrkande 16 framhålls att Sverige bör verka för att det inom EU tas fram gemensamma och bindande exportregler för krigsmateriel. För att övervaka gemensamma regler bör det också etableras en gemensam EU-myndighet för kontroll och tillsyn av export av krigsmateriel och strategiska produkter.

Utskottet konstaterar att likalydande yrkanden behandlats av utskottet i betänkande 2000/01:UU14 enligt följande:

Utskottet fäster största vikt vid att kunna vidmakthålla en restriktiv nationell exportpolitik. Det är därför angeläget att den nationella beslutanderätten på detta område består. I samarbetet kring EU:s uppförandekod och i den dialog som uppstår till följd av försvarsindustrins europeiska omstrukturering anser utskottet att det från svensk sida är av vikt att verka för att en hög nivå av restriktivitet tillämpas även av andra EU-länder.

En ökad transparens mellan EU:s medlemsstater inom ramen för samarbetet kring den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken är synnerligen viktig. Detta syftar till att öka insynen i det nationella beslutsfattande som i dag gäller. En gemensam EU-myndighet torde bli aktuell först om och när gemensamma exportregler blir en konkret möjlighet.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:U15 (m) yrkandena 1 och 2 och motion 2000/01:U411 (m) yrkandena 1 och 2.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motion 2001/02:U226 (m) yrkandena 1 och 2 och motionerna 2001/02:U300 (m) yrkande 16.

I motion 2001/02:U8 (v) yrkande 9 krävs att regeringen skall verka för att EU:s uppförandekod för krigsmaterielexporten blir mer restriktiv och bindande.

Utskottet hänvisar till att det i betänkande 2000/01:UU14 besvarat ett likalydande yrkande med följande:

Utskottet bedömer att tonvikten i nuläget bör läggas vid att arbeta för en restriktiv uttolkning av den nuvarande uppförandekoden. Koden representerar en kompromiss mellan olika medlemsstaters exportpolitiska syn. Det är inte givet att en omförhandling av texten skulle resultera i mer restriktiva skrivningar. Förslaget att göra koden juridiskt bindande bedöms inte vara förenligt med Sveriges strävan att tills vidare behålla beslutsfattandet på detta område som ett nationellt ansvar, i syfte att säkerställa möjligheten att föra en restriktiv nationell politik.

Motion 2000/01:U16 (v) yrkande 7 kan besvaras med vad utskottet anfört.

Utskottet vidhåller denna uppfattning. Motion 2001/02:U8 (v) yrkande 9 kan besvaras med vad utskottet anfört.

I motion 2001/02:U8 (v) yrkande 10 begärs att svenska regler skall gälla vid samarbete mellan svenska företag och företag i andra EU-länder när det gäller export av krigsmateriel.

Utskottet konstaterar att ett likalydande yrkande behandlats i betänkande 2000/01:UU14, varvid utskottet framhållit följande:

Utskottet konstaterar att riktlinjerna anger att export av en samarbetsprodukt skall bedömas i enlighet med de svenska riktlinjerna, även om exporten verkställs från samarbetslandet, om produkten har en övervägande svensk identitet. Om produkten har en övervägande utländsk identitet kan export från samarbetslandet ske enligt det landets regler. Om det föreligger ett starkt svenskt försvarspolitiskt intresse av ett samarbete, och det är en förutsättning att viss utförsel får ske från samarbetslandet, kan efter omständigheterna export medges efter det landets regler. Någon anledning att göra avkall på dessa bestämmelser föreligger enligt utskottets mening inte.

I det särskilt nära samarbete som överenskommit med de fem största försvarsindustrinationerna inom EU bestäms vilka exportdestinationer som skall vara tillåtna med konsensus. Denna överenskommelse, som förelades för riksdagen i proposition 2000/01:49, ger enligt regeringens mening en stark kontroll som väl uppfyller riktlinjernas krav. En särskild fördel med konsensus kring möjliga exportdestinationer är att det undanröjer incitamentet för företagen att omlokalisera till utlandet i syfte att dra fördel av en annorlunda exportpolitik i ett annat land.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:U16 (v) yrkande 8.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motion 2001/02:U8 (v) yrkande 10.

Försvarsindustrins inriktning

I motion 2001/02:U8 (v) yrkande 2 anses att svensk krigsmateriel på kort sikt skall underkastas en mer restriktiv lagstiftning som på längre sikt syftar till att denna export upphör.

Utskottet har besvarat ett likalydande yrkande i sitt betänkande 2000/01:UU14 med följande:

Utskottet konstaterar att det finns en bred politisk enighet om att Sverige skall ha en egen produktion av krigsmateriel och att en viss export behövs av svenska säkerhets- och försvarspolitiska skäl. Denna sedan länge rådande ståndpunkt har sin grund i Sveriges behov som militärt alliansfritt land att bibehålla kvalificerad teknisk kompetens på området och att säkerställa en betryggande materielförsörjning och Försvarsmaktens förmåga till återtagande. Utskottet anser att den inriktning som kommer till uttryck i riktlinjerna för krigsmaterielexport är relevant och bör bibehållas.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:U16 (v) yrkande 2.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motion 2001/02:U8 (v) yrkande 2.

I partimotion 2001/02:U8 (v) yrkande 7 föreslås en successiv avveckling av exporten och att ett omställningsprogram utarbetas för industrin med syfte att ersätta krigsmaterielexporten med annan produktion.

Utskottet har behandlat ett likalydande yrkande i sitt betänkande 2000/01:UU14 och därvid framhållit:

Utskottet konstaterar att de förändrade betingelser för försvarsindustrins verksamhet som vuxit fram efter det kalla krigets slut medför ett anpassningsbehov. Ansvar för denna anpassning av försvarsindustrins omfattning och inriktning måste enligt utskottets mening i första hand vila på industrin själv. Ett växande civilt inslag i försvarsindustrins produktion har också förmärkts under senare år.

Utskottet avstyrker därmed motion 2000/01:U16 (v) yrkande 6.

Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker därmed motion 2001/02:U8 (v) yrkande 7.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Demokratikriterium (punkt 2)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v) och Marianne Samuelsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:U7 yrkande 3 och 2001/02:U8 yrkande 8.

Ställningstagande

Restriktioner i de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport omfattar endast brott mot mänskliga rättigheter, konfliktsituationer där freden hotas eller krig pågår. Ett utmärkande drag i svensk utrikespolitik som blivit alltmer framträdande under senare år är att Sverige på olika sätt sökt understödja demokratiska krafter och en demokratisk utveckling i olika delar av världen. I konsekvens med en sådan politik borde Sverige inte bedriva en politik för krigsmaterielexport som innebär att man exporterar krigsmateriel till diktaturer. Ett demokratikriterium och ett krav på ett visst mått av folkstyre bör sålunda införas som ett krav när det gäller de länder till vilka Sverige exporterar krigsmateriel.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motionerna 2001/02:U7 (mp) yrkande 3 och 2001/02:U8 (v) yrkande 8.

2. Följdleveranser (punkt 4)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v) och Marianne Samuelsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:U7 yrkande 4 och 2001/02:U8 yrkande 11. Riksdagen förklarar motion 2001/02:U8 yrkandena 12 och 13 besvarade med vad utskottet anfört.

Ställningstagande

Vi menar att hela krigsmaterielsystem aldrig får betraktas och exporteras som följdleveranser och kräver stopp av all export av ammunition och reservdelar till stater som kommer i krig eller som av andra orsaker inte uppfyller riktlinjerna för svensk krigsmaterielexport.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motionerna 2001/02:U7 (mp) yrkande 4 och 2001/02:U8 (v) yrkande 11.

3. Export av övrig krigsmateriel (punkt 8)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v) och Marianne Samuelsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U8 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi anser att den uppdelning som görs i regelverket mellan krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK) är både olämplig och vilseledande. Den är vilseledande såtillvida att den ger intryck av att den sistnämnda kategorin krigsmateriel inte är lika farlig eller lika hotfull som krigsmateriel för strid (KS). Därigenom skapar den felaktiga föreställningar om den svenska krigsmaterielexportens beskaffenhet. Ofta är s.k. övrig krigsmateriel helt nödvändig för att krigsmateriel för strid skall kunna användas. Eftersom denna uppdelning inte har något att göra med de effekter krigsmaterielen har när det gäller att åstadkomma mänskliga lidanden skall inte skilda regler för dem gälla. De regler som gäller för krigsmateriel för strid (KS) skall även tillämpas för övrig krigsmateriel (ÖK).

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U8 (v) yrkande 3.

4. Offentlig redovisning av avslagsbeslut (punkt 11)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v) och Marianne Samuelsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 11 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U8 yrkande 4.

Ställningstagande

Enligt EU:s uppförandekod för vapenexport skall medlemsländerna redovisa för varandra vilka licenser man har avslagit. Nederländerna och Storbritannien har föregått med gott exempel och redovisar dessa i sina årliga rapporter, något som Sverige bör ta efter. Att rena avslag är sällsynta förstärker argumentationen för att dessa bör offentliggöras. Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U8 (v) yrkande 4.

5. Krigsmaterielexport till enskilda stater och områden (punkt 13)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v) och Marianne Samuelsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U8 yrkandena 5 och 6. Riksdagen förklarar motionerna 2001/02:U8 yrkandena 14–26 samt 2001/02:U345 yrkande 35 besvarade med vad utskottet anfört.

Ställningstagande

Utrikesministern har inte velat beskriva konflikten mellan Israel och Palestina som väpnad konflikt. Motiveringen var att i en väpnad konflikt har båda parter rätt att anfalla allt som kan betecknas som militära mål, vilket kan gälla även civila byggnader med ett strategiskt läge. Nu begränsar sig konflikten inte till denna beskrivning. Konflikten mellan Israel och Palestina är så som den i dag gestaltat sig i så fall *något ännu värre än en väpnad konflikt* när attackhelikoptrar, bombflyg och stridsvagnar uppenbarligen inte riktar sig mot militära mål utan direkt mot en civil befolkning. Det har rapporterats om massakrer genomförda av israelisk militär på palestinska civila i bl.a. Jenin. I TV-sändningar har vi också kunnat se hur stridsvagnar transporterats av stora lastfordon.

Det har förklarats vid Volvo Lastvagnar att de lastbilshytter som tillverkas för montage på chassin i USA för vidare leverans av färdiga lastfordon till Israel utgör civila produkter. ISP har erhållit teknisk specifikation av hytterna från Volvo och kunnat konstatera att det inte rör sig om krigsmateriel utan om civil materiel. Detta hindrar inte att de fordon som utgör slutprodukten inte alls kan användas som krigsmateriel. Detta kan sannolikt ske antingen direkt eller efter vissa förändringar av den produkt som anländer till Israel.

Det är väl känt att fordon som leverats till Irak som civila produkter efter vissa tekniska förändringar kunnat omvandlas till transportabla avskjutningsramper för missiler. Hänvisningar till att vissa tekniska detaljer hos vissa produkter skulle gör dem mindre lämpliga som krigsmateriel utgör endast ett

kryphål genom vilket dubbelmoralen i frågan om svensk krigsmateriel kan passera.

Alla vet att krig från en social synpunkt är ett patologiskt tillstånd där alla normala regler som respekten för mänskliga rättigheter, folkrätt, avtal och löften när det kommer till konkret handlande degraderas eller åsidosätts.

Att Sverige har ett regelverk när det gäller den svenska krigsmaterielexporten är bra även om många anser att det borde vara än mer restriktivt än vad det är i dag. Detta torde dock inte utgöra den enda utgångspunkten för ställningstaganden i den typ av konflikter som uppstått mellan Israel och Palestina. Här handlar det inte bara om att Sverige skall följa sitt regelverk utan även ta ansvar för den politiska utvecklingen i Mellanöstern och understödja en fredlig utveckling. Detta sker inte genom att man underlättar för den aggressiva israeliska staten att skaffa sig krigsmateriel och fortsätta sina brott mot mänskliga rättigheter och folkrätten.

Vi anser därför att regeringen omedelbart skall avbryta leveranserna av lastbilshytter till USA för vidareleverans till Israel.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U8 (v) yrkandena 5 och 6.

6. Internationella konventioner (punkt 14)

av Marianne Samuelsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 14 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U7 yrkande 10.

Ställningstagande

Under 1990-talet exporterade Sverige krigsmateriel till 14 av de 69 länder som ännu inte ratificerat konventionen mot tortyr och annan omänsklig och förnedrande behandling. Internationella konventioner har fått en större betydelse och effekt efter det kalla krigets slut. Detta är bra och bör understödjas. Detta kan exempelvis göras genom att Sverige visar större restriktivitet vid krigsmaterielexport till länder som ej ratificerat viktiga internationella konventioner.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag framför. Mitt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U7 (mp) yrkande 10.

7. Försvarsmaterielsamarbetet inom EU (punkt 15)

av Marianne Samuelsson (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U315 yrkande 5.

Ställningstagande

Parallellt med EU:s militarisering pågår samarbeten på krigsmaterielområdet som påverkar Sveriges självständiga beslutsfattande och militära alliansfrihet. WEAG (Western European Armaments Group) är en organisation för samarbete på krigsmaterielområdet som skapades 1993 inom ramen för VEU. WEAG har i dag 19 medlemsstater – däribland Sverige. Inom WEAG diskuteras skapandet av en europeisk vapenagentur (European Armaments Agency) som skall sjösättas 2002. Den skall samordna upphandlingsfrågor och forskning på krigsmaterielområdet.

Ett annat exempel är ramavtalet för krigsmaterielsamarbete, vilket undertecknats av de sex största vapenproducenterna inom EU, däribland Sverige, utanför både EU:s och VEU:s ramar. Svenska Freds fruktar att detta samarbete kommer att leda till en liberalisering av svenska vapenexportregler. Avtalet innebär bl.a. att Sverige kan bli pressat att tillhandahålla krigsmateriel till en krigförande EU-part. Artiklarna 10 och 11 i ramavtalet tar upp de så kallade leveranssäkerhetsfrågorna. I artikel 10 står det: "Om en part begär försvarsmateriel eller försvarsmaterieltjänster i händelse av nödläge, kris eller väpnad konflikt åtar sig parterna att omedelbart samråda i en anda av samarbete och med sikte på att möjliggöra att den begärande parten prioriteras vid beställning eller omfördelning av tillgång till försvarsmateriel eller försvarsmaterieltjänster." I artikel 11 står det att man skall försöka tillhandahålla försvarsmateriel, "huvudsakligen mot ersättning, ur varje parts egna förråd". Det skulle alltså kunna bli fråga om att låna ut eller ge bort vapen.

Även om detta avtal är ett multilateralt avtal utanför EU skulle man kunna se det som ett exempel på det "fördjupade samarbete" som Nicefördraget öppnar för. Denna "flexibla integration" mellan de länder som står för cirka 90 % av EU:s vapenexport skulle mycket väl kunna dra med resten av medlemsländerna, vilket skulle innebära att ramavtalet så småningom blir EU-standard. Detta får naturligtvis effekter på den svenska vapenexporten och de lagar som gäller för denna. Redan i dag är dessa regler urholkade, och de lär ytterligare luckras upp på grund av EU. Den utvecklingen är farlig. Miljöpartiet anser att den svenska vapenexporten bör inskränkas i stället för att luckras upp.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen vad jag framför. Mitt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U315 (mp) yrkande 5.

8. EU-gemensamma regler för krigsmaterielexport (punkt 16)

av Bertil Persson, Göran Lennmarker, Liselotte Wågö och Sten Tolgfors
(alla m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:U226 yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:U300 yrkande 16.

Ställningstagande

Den gemensamma uppförandekod för vapenexport som antagits av EU är ett steg på vägen mot verkligt gemensamma exportregler på krigsmaterielområdet. Denna process kommer att ta åtskilliga år. Vi anser att arbetet redan nu måste inledas för att ta fram dessa regler samt för att bygga upp en gemensam myndighet för tillsyn och export av krigsmateriel och strategiska produkter.

Vi föreslår att riksdagen ger regeringen till känna vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motionerna 2001/02:U226 (m) yrkandena 1 och 2 samt 2001/02:U300 (m) yrkande 16.

9. Försvarsindustrins inriktning (punkt 19)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U8 yrkandena 2 och 7.

Ställningstagande

Vi anser att en än mer restriktiv lagstiftning än den nuvarande när det gäller svensk krigsmaterielexport bör införas. Hårdare krav på dispenser bör införas. Syftet med den nya lagstiftningen bör vara att vårt lands krigsmaterielexport på lång sikt successivt skall upphöra och ersättas med ett program för övergång till annan produktion.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad vi framför. Vårt förslag lämnas med anledning av motion 2001/02:U8 (v) yrkandena 2 och 7.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Tolkning av nuvarande regelverk (punkt 7)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v).

Enligt svensk lag är export av krigsmateriel förbjuden, men dispenser kan dock beviljas. Grundtanken med ett generellt förbud är att den svenska krigsmaterielexporten skall vara restriktiv. Dispenserna får dock inte bli så många eller reglerna för undantag så vaga och oklara att själva grundtanken med det generella förbudet undergrävs. Flera exempel ur den svenska krigsmaterielexportens historia visar att svenska företag beviljats exporttillstånd till länder som rimligen inte borde ha fått köpa krigsmateriel från Sverige. Detta riskerar att urholka det förbud mot export av krigsmateriel som enligt svensk lag är grundregel. Vi anser att den nuvarande lagstiftningen när det gäller krigsmaterielexporten bör tolkas korrekt och därmed mer restriktivt.

2. Krigsmaterielexport till enskilda stater och områden (punkt 13)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v).

Utskottsmajoriteten säger sig inte kunna ta ställning till förhållandena i enskilda länder utan lastar helt och hållet över denna uppgift på ISP och Exportkontrollrådet, som båda utför viktigt och omfattande granskningsarbete. Men riksdagen har även rätt till insyn och kontroll när det gäller dessa frågor och även en skyldighet att kontrollera hur det regelverk man antagit *i praktiken* fungerar. Ett sådant ställningstagande kompletterar de övergripande riktlinjer som riksdagen genom lagstiftning ger granskande och beslutande myndigheter.

3. Krigsmaterielexport till enskilda stater och områden (punkt 13)

av Karl-Göran Biörsmark (fp).

Det är viktigt att Sverige inom ramen för EU och andra multilaterala sammanhang verkar för att Indonesien förmås att påbörja en demokratisk utveckling av landet och genomföra fredliga lösningar av landets många territoriella och etniska konflikter. EU bör tills detta har skett upprätthålla sitt förbud mot vapenexport till Indonesien.

4. EU:s uppförandekod (punkt 17)

av Lars Ohly och Murad Artin (båda v) och Marianne Samuelsson (mp).

Vi anser att denna uppförandekod är ett framsteg. Den är dock inte bindande utan har karaktären av rekommendation. Ett land som bryter mot uppförandekoden drabbas inte heller av några repressalier. Följaktligen anser vi att den uppförandekod som gäller för EU-länderna inte bör stanna vid en rekommendation. Man måste fortsätta arbetet med uppförandekoden, så att den blir mer restriktiv och bindande.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringen har till riksdagen överlämnat skrivelse 2001/02:114 Redogörelse för den svenska exportkontrollpolitiken och exporten av krigsmateriel år 2001.

Följdmotioner

2001/02:U7 av Lars Ångström m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regelverket för krigsmaterielexport bör utredas i form av en bred och grundlig offentlig utredning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda hur riktlinjerna för krigsmaterielexport kan göras lagligt bindande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa ett demokratikriterium i riktlinjerna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tillstånd till följdleveranser skall ske med tillämpning av samma riktlinjer som för nya leveranser.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ytterligare öka öppenheten om svensk krigsmaterielexport genom att göra kommande års regeringsskrivelser mer informativa, särskilt gällande redovisning av företag, statistik för följdleveranser och information om vad slags köpare varje affär avser.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hur Exportkontrollrådets verksamhet kan göras mer offentlig.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda hur information om krigsmaterielexport och utförelsetillstånd för denna skall kunna redovisas mer löpande.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska slutanvändarkontrollen bör göras mer långtgående och omfattande.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rapportering till FN:s vapenhandelsregister skall vara ett krav för att få importera krigsmateriel från Sverige.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ärenden gällande krigsmaterielexport till länder som ej ratifi-

cerat viktiga internationella konventioner bör behandlas i mycket restriktiv anda.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda hur den svenska exporten av lätta vapen kan göras mer restriktiv samt hur informationen om sådan export kan göras mer tillgänglig.

2001/02:U8 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den nuvarande lagstiftningen när det gäller den svenska krigsmaterielexporten tolkas korrekt och därmed restriktivt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svensk krigsmateriel på kort sikt skall underkastas en mer restriktiv lagstiftning syftande till att på längre sikt medföra den svenska krigsmaterielexportens upphörande.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samma riktlinjer som gäller för krigsmateriel för strid (KS) också skall tillämpas för övrig krigsmateriel (ÖK).
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öppenheten när det gäller den svenska krigsmaterielexporten utvidgas ytterligare så att Sverige i likhet med Nederländerna och Storbritannien – i enlighet med EU:s uppförandekod – offentligt bör redovisa vilka utförseltillstånd som avslagits.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma med en kompletterande skrivelse till riksdagen när det gäller lastbilsexporten till Israel.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att leveranserna av lastbilar till Israel omedelbart avbryts.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett omställningsprogram för industrin utformas med syfte att ersätta krigsmaterielexporten med annan produktion.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett demokratikriterium införs när det gäller restriktionerna för den svenska krigsmaterielexporten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i sitt fortsatta arbete med EU:s uppförandekod för krigsmaterielexporten verkar för att denna blir mer restriktiv och bindande.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen verkar för att svenska regler skall gälla vid samarbete mellan svenska företag och företag i andra EU-länder när det gäller export av krigsmateriel.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att någon åtskillnad i riktlinjer mellan nya leveranser av krigs-

Okänt namn på dokumentegenskap.Fel! Okänt namn på dokumentegenskap.

materiel och följdleveranser inte görs, utan att samma regler som gäller för nya leveranser även skall gälla för följdleveranser.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det i riktlinjerna för svensk krigsmaterielexport skall införas en särskild paragraf eller formulering som anger att det inte finns någon given rätt för en köpare av svensk krigsmateriel att erhålla följdleveranser.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, ifall föregående yrkande avslås av riksdagen, återgår till den ursprungliga definitionen av begreppet följdleveranser, vilken inte medger så vida tolkningsmöjligheter som den nuvarande definitionen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Mellanöstern åter skall upphöra.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Saudiarabien skall upphöra.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Oman skall upphöra.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Bahrain skall upphöra.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Förenade Arabemiraten skall upphöra.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Turkiet skall upphöra.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Indien skall upphöra.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Pakistan skall upphöra.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Brasilien skall upphöra.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Singapore skall upphöra.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Malaysia skall upphöra.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Kroatien skall upphöra.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att krigsmateriel-exporten till Slovenien skall upphöra.

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02:U226 av Göran Lenmarker m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om EU-gemensamma regler för krigsmaterielexport.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ny, gemensam EU-myndighet.

2001/02:U279 av Lars Ångström (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Inspektionen för strategiska produkter skall redovisa beviljade utförelsetillstånd snarast möjligt efter beslut.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Inspektionen för strategiska produkter skall redovisa faktisk export av krigsmateriel snarast möjligt efter det att exporten har skett.

2001/02:U300 av Bo Lundgren m.fl. (m):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krigsmaterielexport.

2001/02:U315 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vapensamarbetet inom EU.

2001/02:U345 av Karl-Göran Biörsmark m.fl. (fp):

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU bör upprätthålla förbud mot vapenexport till Indonesien.

2001/02:Sf398 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den svenska vapenexporten.